

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME YAKLAŞIMI İLE TÜRKÇE DERS PLANININ HAZIRLANMASI

PREPARING THE TURKISH LESSON PLAN THROUGH PROBLEM BASED LEARNING APROACH

Ahmet Benzer¹

Özet

Probleme dayalı öğrenme (PDÖ), öğrencileri sorunlu ve karmaşık bir durum veya olay ile karşı karşıya bırakarak onların sorumluluk alma ve çözüm üretme sürecine aktif katılımlarını sağlayan bir yaklaşımdır. PDÖ şimdiye kadar sayısal olmak üzere sınırlı olarak son zamanlarda sözel alanlarda uygulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte problem çözme becerisi Türkçe müfredat programında öğrencilere kazandırılması gereken dokuz temel beceri içerisinde yer almaktadır. Araştırma sorusu şöyle oluşturulmuştur: “PDÖ yaklaşımıyla Türkçe ders planı nasıl hazırlanır?”. Bu kapsamda ilköğretim ikinci kademeye ait 8. sınıf ders kitabındaki birbirinden farklı metin türüne sahip ilk üç metine Forgan (2003) tarafından geliştirilen PDÖ yaklaşımı uygulanmış ve bu metinler PDÖ yaklaşımına göre düzenlenerek Türkçe ders planı hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Probleme dayalı öğrenme, Türkçe öğretimi, Ders planı.

Abstract

Problem is the general name of the difficulties which are met on the way of the reaching to the wanted target. In order to solve the problem, several ways are looked for and tried. Finding the ways of solution is a skill which can be obtained in an educational process and the general name of informations that can be used in every period of life. PBL is an approach which provides students active attendance to responsibility taking and problem solving processes by exposing them to a complicated and problematical situation or evenement. Problem solving skill is one the nine problems in Turkish curriculum which is necessary to make students gain. In the research the analysis of the texts in Turkish coursebooks which was developed by Forgan (2003) is done through PBL. In this direction, the first three texts of 8th graders which have different kinds of text types, in the Turkish coursebook were analyzed and Turkish lesson plan was prepared by arranging them according to the PBL.

Keywords: Problem Based Learning, Turkish Education, Lesson Plan.

GİRİŞ

İki tür problem vardır. Birincisi tek bir doğru cevabı olan ve belli stratejiler kullanılarak sonuca ulaşılan matematik, fizik, kimya vb. alanlardaki problemler öbürü de çok boyutlu olan ve çok yönlü düşünmeyi gerektiren, disiplinler arası problemlerdir (Cüceloğlu 2006: 219; Aydaş 2006: 28; Tavukçu 2006: 7; Doğruluk 2010: 12). Günaydın (2006: 9) ikinci türde yer alan bu problemleri kendi içerisinde pratik problemler ve entellektüel problemler olarak ikiye ayırmıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan bu ikinci türdeki problemler sosyal bilimlerde ve günlük hayatta karşılaşılan durumlardır. Birinci türdeki problemlerde çözüme götüren bir yol varken sosyal bilimlerdeki problemlerde çözüme götüren birden çok yol vardır. Buna göre problem çözme, bir amaca erişmekte karşılaşılan güçlükleri yenme süreci olarak tanımlanır (Bingham 1971: 11; Ülgen 1997: 135).

İnsan yaşamı boyunca sayısız problemlerle karşılaşır. Yaşamını sürdürebilmesi için bu problemlerin en azından bir kısmına çözümler bulması gerekir. Hayatın bu gerçeğini temele

¹ Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Göztepe Kadıköy İstanbul 34722.

alan çağdaş eğitim anlayışı, problem çözmeyi öğrenilmeyi bir beceri olarak kabul etmekte ve karşılaştığı problemlere çözümler üretebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (Kıray ve İlik 2011: 185). Problem çözme ve karar verme işi sabah uyandıığımız an başlar ve gece uykuya daldığımız ana kadar sürer. Sorunları çözme ve karar alma yeteneğiyle ise doğmayız (Özdemir 2005: 25). Bingham (1971: 4)'e göre eğitim sürecinde problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesine nereden ve ne zaman başlanacağını bilmek öğretmenler için her zaman kolay değildir. Devamlı bir şekilde ortaya çıkan problem çözme durumlarını fark etmek de öğretmenler için her zaman kolay değildir. Öğretmenlerin meşgul oldukları faaliyetlerden sıyrılıp sınıflarında neler olup bittiği hakkında iyice düşünebilmeleri için zamana ihtiyaçları vardır.

PDÖ yaklaşımının eğitimde kullanımı

PDÖ'yü Hung, Jonassen ve Liu (2008: 485) eğitim tarihindeki en yenilikçi öğretim yöntemi olarak tanımlamıştır. PDÖ, bir öğretim stratejisi olarak alanda ilk defa 1950 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde Case W. Üniversitesi Tıp Fakültesinde uygulanmıştır. PDÖ öğrenme-öğretme yaklaşımı olarak ise 1960'lı yıllarda Kanada'da Mc Master Üniversitesi tıp fakültesinde uygulanmıştır (Newton ve Newton 2008: 57). PDÖ, birçok mesleki eğitim alanında başarılı uygulamaları olan bir yaklaşımdır. Türkiye'de özellikle tıp, mühendislik, mimarlık alanlarında son yıllarda birçok üniversitede öğretim programları bu yaklaşıma göre düzenlenmektedir. Dokuz Eylül, Hacettepe, On dokuz Mayıs ve Pamukkale Üniversitelerinin Tıp Fakültelerinde bu yöntemle eğitim yapılmaktadır (Uslu 2006: 19; Korucu: 2007: 17). Kıray ve İlik (2011: 188) yapılan çalışmalarda uygulanan problem çözme yöntemlerinin matematik başta olmak üzere bir çok alanda öğrencilerin başarılarını arttırdığını ve problem çözme becerisini geliştirdiğini gösterdiğini belirtmiştir.

Torp ve Sage (2002: 15)'e göre PDÖ , birbirini tamamlayan iki süreci içinde barındırır. Bunlardan biri ders planının ikincisi de öğretim stratejisinin düzenlenmesidir. Bu yaklaşımın üç özelliği vardır: 1. Öğrenciler bir problem durumu ile ilgilenirler. 2. Ders planı verilen problemler çerçevesinde öğrencilerin öğrenme ilgi ve alakaları ile oluşturulur. 3. Öğretmen, öğrencilerin anlama seviyelerini yükseltmeye yönelik hem onların düşüncelerine danışmanlık hem de onların araştırmalarına rehberlik yaparak bir öğrenme ortamı yaratırlar. Baysal (2003: 12) sosyal bilgiler dersi için bir öğretmenin bu yöntemi kullanırken yapması gerekenleri şöyle belirtmiştir: öğretmen bir ünitenin bütünü problem çözmeye dayalı öğrenme ile verme kararı aldıysa öncelikle konuyla yakından ilgilenmeli, iyi problemler ortaya çıkarabilecek konu, bilgi ve sorular için birtakım materyallere göz atmalıdır. Aynı zamanda hem problemi geliştirmek hem de verdiği dersin öğrencilere beklenen beceri ve tutumları kazandırdığından emin olmak için programı incelemelidir. Daha sonra okul başlamadan önce dersinin içeriğini iyi bir şekilde düzenleme ve problem çözmeye dayalı öğrenme stratejileriyle önemli materyallerin iyi bir şekilde öğretilmesi yollarını aramalıdır.

Kaptan ve Korkmaz (2001: 188) PDÖ sürecinde öğretmen, öğrenci ve problemin rolünü şöyle belirtmişlerdir: Öğretmen rehber olarak model, rehberdir; fikirleri sorgular; öğrenmeyi yansıtır; öğrenenlerin düşüncelerini ortaya çıkarır; öğrenci katılımını sağlar; grup dinamiğini oluşturur; süreci yönlendirir; öğrenenle birlikte öğrenir. Öğrenci problem çözücü olarak etkin bir katılım sağlar; bilgiyi yapılandırır; ferdi ve grup çalışmalarında sorumluluk alır; bilgiyi paylaşır; problemin tanımladığı rolü (doktor, sanatçı) üstlenir. Problem (güdüleme ve hedefe ulaşma aracı olarak): yapılandırılmamıştır; bireysel ihtiyaçlarla uyumludur; gerçek yaşamdan

seçilmiştir; tek bir çözümü yoktur; formüle edilemez; açık uçludur; öğrencilerin merakını sağlayacak ve güdülenmesini kolaylaştıracak niteliktedir. Torp ve Sage (2002: 16) de öğretmen ve öğrencinin rollerini şöyle belirtmiştir: Öğrenciler, karmaşık ve sonuçları ortaya çıkmış bir problemle meşgul olurlar. Öğretmen PDÖ yaklaşımıyla öğrencilerle birlikte araştırma yapar. Öğretmenlerin bu süreçte iki rolü olur. Birincisinde bir araştırmacı gibi öğrencilere katılır öbüründe ise bir danışman göreviyle öğrencilere yardımcı olur.

PDÖ yaklaşımını uygulamanın birtakım faydaları şöyledir:

1. Problem çözme yöntemiyle çocuk yeteneklerini keşfeder ve geliştirir. Karşılaştığı güçlükler üzerinde başkalarının bir hüküm vermesini bekleyeceği yerde bu güçlüklerle çözüm yolları bulmak için teşvik edilen çocuk mevcut problemin gerektirdiği şeyleri yapmaya çalışırken bilgisini, anlayışını, maharet ve ihtiyaçlarını da kullanacak bir fırsat bulmuş olur (Bingham 1971: 3).

2. PDÖ ile problem çözme becerileri, düşünme becerileri, takımla çalışma becerileri, iletişim becerileri, yönetme becerisi, bilgiyi araştırma becerisi, bilgisayar kullanma becerisi kazanılır (Prpic ve Hadgraft 2002).

3. Yavuzer (1984)'e göre çocuk, problem çözmeye imkân verici fırsatlar sayesinde yeteneklerini keşfeder. Problem çözme, çocuğun hem iç hem dış kaynaklardan nasıl faydalanacağını öğrenmesine yarayan bir yoldur (Akt. Doğan 2007: 163, 165).

4. Stephien ve Gallagher (1993)'e göre problem çözmeye dayalı öğrenme, öğrencilerin motivasyonlarını artırır; öğrenmelerini gerçek hayatla ilişkilendirir; yüksek veya ileri düzeyde düşüncelerini destekler; nasıl öğrenileceğini öğrenmeye teşvik eder; öğrenme sürecinde öğrencilerin samimi olmalarını sağlar; öğrenciler arasındaki birlikteliği kuvvetlendirir (Akt. Aydaş 2006: 32).

5. PDÖ ile ilgili olarak bilgilere sahip olan kişiler, gündelik hayatlarında da herhangi bir problem ile karşılaştıklarında zorluk çekmezler. Herhangi bir durum karşısında nasıl davranmaları gerektiğini ve hangi girişimlerde bulduklarında ne tür bir sonuç elde edeceklerini bilirler. Ben çözerim stratejisinin genellenebilme, rehberlik ile uygulanabilme, mantığı geliştirme, öğretmen modeli ve becerileri devam ettirme özelliği vardır (Forgan 2003: 6).

6. Problem çözme öğrenmeye ilgiyi artırır, öğrenciler problem çözme sürecinde sorumluluk üstlendikleri için özgüven duyguları sorunlara farklı açılardan bakmaları hem bilişe hem de duyuşa dayalı öğrenme sistemleri gelişir, edinilen bilgiler başka durumlara aktarılabilir, karşılaşılabilecekleri güçlüklerle nasıl baş edeceklerini öğrenirler, olgular arasında nedensellik ilişkisi geliştirme yetisi kazanırlar (Aydın 2005: 49-50).

7. Öğrenci öğrenmeye aktif olarak katılır; algılama ve akılda tutma daha uzun süreli olur; öğrencilere ilerde yüz yüze gelebileceği sorunlara uygulayacağı çözümlerin modellerini sağlar; hem bilişe hem duyuşa dayalı öğrenmeyi kapsar; öğrencilerin sorumluluklarını geliştirir; ilgiyle öğrenme ve güdülenme sağlar; öğrencilere ders kitabının dışındaki kaynak ve

materyallerden yararlanma fırsatı verir; öğrenciler sonuçlara ulaşmak için nasıl bağımsız düşünceleri gerektiğini öğretir (Özdemir 2005: 27).

8. Sorun için çözüm yolları üretme; öğrencileri özgün ve yaratıcı düşünmeye teşvik eden, bireysel farklılıkların da dikkate alınması için bir fırsattır (Özcan 2007: 51).

9. Problem çözme belli amaca ya da amaçlara ulaşmak için bilgileri düzenlemesi, esnek olmayı ve bilişsel kaynakları etkili bir biçimde kullanmayı gerektirir. Problem çözme sürecinde birey sürekli sorgular ve topladığı bilgileri karşılaştırır, ihtimalleri hesaplar, seçim yapar (Tavukçu 2006: 7).

10. PDÖ, öğretmenlerin öğrencilere yalnızca bilgi vermelerini önleyen ve öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayan bir yaklaşım olup fen derslerinde ya da diğer alanlarda kazandıkları bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulayabilme fırsatı tanıyan bir yaklaşımdır (Özkardeş Tandoğan 2006: 73).

11. PDÖ'nün özelliklerinin gerçekleşebilmesi için öğrencilerin de bazı becerileri göstermeleri gerekir. Bunlar eleştirel bir şekilde düşünebilmek ve karmaşık, gerçek problemleri çözebilmek, uygun öğrenme kaynaklarını bulabilmek, kullanabilmek ve değerlendirebilmek, küçük gruplarda ve takımlarda işbirlikli olarak çalışabilmek, çok yönlü ve etkili iletişim becerilerini gösterebilmek, bilgiyi kullanabilmektir (Cantürk Gürhan 2006: 31).

Bununla birlikte bu yaklaşımın bazı sınırlılıkları da söz konusudur:

1. Problem çözme, öğrenilmesi ve elde edilmesi gereken bir yetenektir. Sürekli olarak geliştirilmesi gereken; zaman, çaba, enerji ve alıştırma isteyen bir iştir. Yardımı gerektirir (Bingham 1971: 11).

2. Öğretmenler öğrenenlerle birlikte öğrenen, rehber, süreci kolaylaştıran bir role sahip olsalar da sınıflarındaki otoriteyi ve gücü bırakmayı sevmezler. Bu yüzden öğrenme süreci için geçen zaman öğretim açısından güç olabilir; öğretmenler için öğretim stillerini değiştirmek zor olabilir; öğretmenin iş yükü sorumluluğu PDÖ modelinin uygulandığı sınıfta daha çok artabilir; derste ilk kez sunulan problem durumlarını öğrencilerin çözmesi problemi çözmek için yeteneklerinin sınırlarını kestiremedikleri için daha uzun zaman alır (Kaptan ve Korkmaz 2001: 192).

3. Öğrenciler problemin çözümü için gerekli materyal ve kaynakları kolaylıkla sağlayamayabilirler; fazla zaman gerektirebilir; problem üzerinde çalışmaktan dolayı öğrenci olumsuz tavır geliştirebilir; harcanan emek, enerji ve zamana değmeyebilir; öğrenmenin değerlendirmesi güçtür; öğretmen sınıf idaresi konusunda iyi yetişmiş olmalıdır; problem oluşturma bazen yöneticilerle, velilerle ya da diğer ilgililerle anlaşmazlığa neden olabilir; önemli sosyal problemleri anlayacak olgunluğa erişmemiş öğrencilerle bu yöntemi uygulamak güçleşir (Özdemir 2005: 28).

4. Saban (2000)'a göre problem çözme yönteminin uygulanması uzun zaman alabilir; gerekli kaynaklar ve araç gereçler sağlanamazsa başarı azalır; bazı problem durumları için gerekli verileri toplamak zor olabilir; öğretmenin sınıf yönetimi ve rehberlik alanlarında iyi yetişmiş olması gerekir (Akt. Aydaş 2006: 32).

5. Britz (1988) problem çözme yeteneğinin gelişiminde etkinlik planlarken beş önemli hususa dikkat çekmiştir: Olumlu tutum; gelişime uygun problemlerin hazırlanması; gerçek deneyimler hazırlanması; grup ya da bireysel etkinlikler hazırlanması; çocukların ilgileri yönünde etkinlikler hazırlanması önemlidir (Akt. Zembat ve Unutkan 2004: 226).

PDÖ yaklaşımının Türkçe derslerinde kullanımı

Türkçe ders kitaplarındaki metinler çocuk edebiyatı ürünleri olup hem çocuklara okuma zevkini kazandırmayı hem de onları bilgilendirerek hayata hazırlamayı amaç edinir. Jacop (1955) bir çocuğun edebiyat eserlerine niçin muhtaç olduğunu altı sebebe bağlamıştır: 1. Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir. 2. Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır. 3. Edebiyat hayatı keşfe yardım eder. 4. Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır. 5. Edebiyat yaratıcı etkinlikleri teşvik eder. 6. Edebiyat güzel bir dil demektir (Akt. Oğuzkan 2001: 4-7). Bu ihtiyaçların en iyi şekilde karşılanabilmesi özellikle hayatı keşfetmeye yardım noktasında farklı yöntemlerin kullanılmasına en azından denenmesine ihtiyaç vardır. Bingham (1971: 1-2)'a göre herhangi bir sınıfta bir yıl süresince değişik tip ve ölçüde sayısız problemler ortaya çıkar. Bunlar kişilerarası ilişkiler; kavram, duygu ve eylemleri anlamak; ilişkileri görmek; maharetleri öğrenmek ve uygulamak ile ilgili problemler ya da pratik, kuramsal (nazarî), ahlakî ve ifade gücüyle ilişkisi olan problemlerdir. Ortaya çıkan yeni durumlara göre çözüm şekli bulmak, yalnızca yeni ihtiyaçları karşılamak bakımından değil aynı zamanda çocuklara mutlu yaşamanın esası olan bir beceri kazanabilmelerine fırsat verme bakımından da önemlidir.

Problem çözme becerisi, Türkçe müfredat programında (MEB 2006: 5) öğrencilere kazandırılması gereken dokuz temel beceri içerisinde yer almaktadır. Müfredatta 6. sınıflar için “Etkili problem çözme yollarını açıklar.” kazanımıyla ve 7. sınıflarda “Söz varlığını zenginleştirme.”, 8. sınıflarda “Okuduğu metni anlama ve çözümlenme.” ve “Farklı türlerde metinler yazma.” amaçlarıyla yer almıştır (MEB 2006: 54, 96, 134, 142, 173). Bu yaklaşımla öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanacağı belirtilmiştir. Müfredat programında problem çözme süreci şöyle yer almıştır (MEB 2006: 94):

1. Öğretmen tarafından macera ve olay örgüsünün yoğun olduğu bir metin belirlenerek, öğrencilere okutulur.
2. Her öğrencinin kendini metindeki kahramanlardan birinin yerine koyması ve kahramanın yaşadığı problemi belirleyip yazması istenir.
3. Öğrencilerden, yaşanan probleme ilişkin alternatif çözüm yolları bulmaları istenir.
4. Buldukları çözümlerden en iyisini belirlemeleri ve gönüllü olanların çözüm önerilerini sınıfla paylaşmaları sağlanır.
5. Öğretmen, aynı sorunla ilgili farklı çözüm yolları üretilmişse bir sorunun farklı çözüm yolları olabileceğini vurgular.

YÖNTEM

Araştırmada Forgan (2003) tarafından geliştirilen PDÖ yaklaşımına uygun Türkçe ders planı hazırlanmıştır. Buna göre ders planı; *okuma öncesi*, *okuma sırası*, *okuma sonrası*

tartışma soruları ve etkinlikleri ile *genişletilmiş öğrenme etkinliklerinden* oluşan dört aşamayı içermektedir.

İlk aşama *okuma öncesi* ile ilgilidir. Bu aşamada dersin materyallerini seçme ve öğrencilerin önceki bilgilerini yoklama ile ilgilidir. Öğrencilerin önceki bilgilerini aktifleştirmek onlara kendi geçmiş deneyimleriyle ders kitabındaki metnin içeriği arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olabilir. Öğretmenler sık sık metnin başında yer alan resimleri gösterip öğrencilerine hikâyede ne geçtiğini tahmin etmelerini isteyebilir. Hikâye hakkında kısa bir açıklamada bulunulup öğrencilere şöyle sorular yöneltilebilir: “Bu gün okuyacağımız hikâye kabadayılar hakkındadır. Daha önce hiç bir kabadayı tarafından rahatsız edildiniz mi?” Öğretmenler öğrencilerine kendi hayatları ve kitaptaki karakterler arasındaki bazı benzerlik ve farklılıkları tahmin edebilmeleri için Venn şeması kullanabilir.

Okuma sırası aşamasında metin okunurken tam ana karakterin problemi çözmesinden bir önceki noktadayken durularak bu noktada öğrencilere karakterin problemi nasıl çözeceğini düşünerek tahmin etmeleri istenebilir. Öğrenciler “Ben Çözerim” stratejisinin adımlarını uygulayarak probleme farklı çözümler üretebilirler.

Üçüncü aşama *okuma sonrası tartışmalarıdır*. Bu aşamada hikâyedeki karakterlerin ve olayların belirlenmesine yardımcı olan sorgulayıcı soruların sorulduğu sınıf içi tartışma ortamı hazırlanır. Tartışma bölümü öğretmenin anlamlı bir sınıf tartışmasını tetikleyebileceği 10 soru içermektedir. Sorular Bloom’un sınıflandırmasına göre değişiklik göstermektedir, bazıları bilgi ve kavrama soruları iken diğerleri çözümlenme ve değerlendirme gerektiren sorulardır. Bu bölümde öğrencilere hikâyedeki karakterin problem çözme tercihi işe yaramasaydı nasıl tepki vereceklerini sorulabilir. Sınıftaki çözümlerin hangisi problemi çözmede geçerli seçenektir? Tartışma esnasında öğretmenler sesli düşünerek öğrencilerin çözümün avantaj ve dezavantajlarını ve her bir çözümün ilişkili sonuçlarını görebilmelerini sağlayabilir.

Son aşama *genişletilmiş öğrenme etkinlikleridir*. Bu aşama içerisinde yazma, şiir, sanat çalışması veya oyunlar gibi edebiyat etkinlikleri barındırır. Güçlendirme etkinlikleri ders öğretildikten sonra öğrencilere becerilerini güçlendirmek için ihtiyaç duydukları ek etkinliklerdir. Bu etkinlikler öğrencilere zor olmayacak şekilde pratik kazanmalarını sağlar. Bu tekrarlanabilir etkinliklerin bir çoğu ödev olarak da verilebilir. Genişletilmiş öğrenme etkinlikleri bir “Problem Çözme Uygulama Senaryosu” adlı rol yapma/oyunama bölümü ve bir tekrarlanabilir güçlendirme etkinliğini içermektedir. Problem çözme uygulama senaryoları öğrencilere “Ben Çözerim” stratejisini uygulamaya aktif olarak katılmaları için imkân sağlamayı amaçlamaktadır. Bu senaryolar öğrencilerin okulda veya kendi çevrelerinde karşılaşılabilecekleri durumlardır.

Forgan (2003)’ın ISOLVE (Ben çözerim.) strateji olarak da tanımladığı PDÖ yaklaşımı altı aşamadan oluşur²:

² Problem dayalı öğrenme içinde çözümü bulmaya yönelik birkaç aşamadan oluşan bir süreçtir. Bu süreç çeşitli yazarlarca farklı adlandırmalar veya birbirinden küçük değişiklikler ile kaynaklarda yer almıştır. Bunlardan birkaçı şunlardır:

Problem çözme süreci, problemin anlaşılması, tanımlanması, çözüm için seçeneklerin oluşturulması, bu seçenekler arasında çözüme en yakın olanının seçilmesi ve uygulanması, son olarak da uygulamanın değerlendirilmesi ve gerekli görülürse yeni bir seçeneğin denenmesi aşamalarından oluşur (Söylemez 2002: 29).

I: Öncelikli olarak problem fark edilir; yani problem tanımlanır.

S: Soruna yönelik çözümler aranır, beyin fırtınası yapılır.

O: Problem için olası engeller tespit edilir.

L: Elde edilen çözüm yollarından birisi seçilir.

V: Seçilen çözüm yolu veya yolları denenerek geçerliliği tespit edilir.

E: Çözümün nasıl çalıştığı ve geçerliliği değerlendirilir.

Forgan (2003: 6)'a göre ders planını uygulamada öğretmenlerin kendilerine sormaları gereken bir takım sorular vardır. Bu soruları ders başlatmadan önce dikkate almak dersin düzgünce işlenmesine yardımcı olacaktır.

- Ders planının amacı öğrencilerimin ihtiyaçları ile uyumlu mu?
- Gerekli materyaller kolayca elde edilebilir mi?
- Okuma öncesi etkinliklerinde değişiklik yapmaya gereksinim duyar mıyım?
- Hangi sorular öğrencilerim için daha uygundur?
- Öğrenciler “Ben Çözerim” problem çözme stratejisinde başarılı olacaklar mı?
- Güçlendirme etkinlikleri öğrencilerimin eğitim seviyelerine uygun mu yoksa değişiklikler yapmam gerekir mi?
- Öğrencilerime dersin sonunda ev ödevi verecek miyim?

PDÖ yaklaşımıyla hazırlanacak Türkçe ders planı

John Dewey'e göre problem çözme aşamaları: Problemi tanıma, geçici hipotezleri formüle etme, veri toplama, organize etme, değerlendirme ve açıklama, sonuca ulaşma, sonuçları test etme aşamalarından oluşur (Akt. Özdemir 2005: 27).

Problem çözme: problemi tanımak ve onunla uğraşmak ihtiyacını duymak; problemi açıklamaya, niteliğini anlamaya tanımaya ve onunla ilgili ikincil problemleri kavramaya çalışmak; problemle ilgili veri ve bilgileri toplamak; problemin özüne en uygun düşecek verileri seçmek ve düzenlemek; toplanmış verilerin ve problemle ilgili bilgilerin ışığı altında çeşitli muhtemel çözüm yollarını tespit etmek; çözüm şekillerini değerlendirmek ve duruma uygun olanlar arasından en iyisini seçmek; kararlaştırılan çözüm yolunu uygulamak (denemek); kullanılan problem çözme metodunu değerlendirmek aşamalarından oluşur (Bingham 1971: 13).

Problem çözme: güçlüğün sezilmesi; güçlüğün problem olarak tanımlanması; problemin çözümüne katkı sağlayabilecek olası neden-sonuç ilişkilerinin yapılandırılması; gözlenebilir doğrulayıcılardan hareketle, problemin çözümüne yönelik hipotezin geliştirilmesi; geliştirilen hipotezin uygulanması ve verilerin toplanması; değerlendirme aşamalarından oluşur (Aydın 2005: 49).

Probleme çözme: öğrenciler problem durumuyla karşı karşıya getirilir (Problem durumunun bazı özellikleri vardır: Yapılandırılmamış ve karmaşıktır; çoğu zaman yeni bilgilerin eklenmesiyle değişir; kolaylıkla ya da belirli bir formülle çözülmez; bir doğru cevabı yoktur.); önceki bilgileri düzenler ve problemi tanımlar; problemi tam ve doğru olarak açıklamaya çalışır; bilgi toplamak için gerekli olan kaynakları belirler; problemi çözmek için bilgi toplar; problemin çözümü için işbirliği yapar; probleme ilişkin çözüm üretir aşamalarından oluşur (Uslu 2006: 22).

Betimleme: Bu kısım “Sorunu düşündüren ne, ne olmalıydı, ne olabilirdi?” sorularından oluşur. Karar verme: Bu kısım “Hiçbir şey yapmazsanız ne olur?, Neden bir şeyler yapmak gerekiyor?, Hiçbir şey yapılmazsa bundan kim etkilenir?, Plan ya da arzularınızla gördükleriniz arasındaki farklar bir sorun oluşturuyor mu?, Önlemler sizin kontrolünüz altında mı?” sorularından oluşuyor (Weiss 1993: 24-26).

1. Etkinlik

1. Aşama

Metnin Adı : Dünyada, Herkeste Sevgi Var... Her Yerde Sevgi Günü Var...

Metnin Yazarı : Nuray BARTOSCHEK

Metnin Türü : Gezi yazısı

Ana Tema : Toplum Hayatı

Alt Tema : Birey ve Toplum

2. Aşama

Olay Örgüsü: Konu Tayland sınırları içerisinde bulunan Bulon Lae adlı küçük bir adada yaşayan insanlar hakkındadır. Yazar tatil için gittiği adada şartların çok elverişli olmadığını ve elektriğin bulunmadığını görüyor. Jeneratörler ise yalnızca gece çalışıyordu. Yazar bir sabah ada içerisinde gezerken kıyıya yaklaşan balıkçı teknelerinden birçok çocuğun indiğini görür. Çocuklar okula gelebilmek için her sabah çevredeki adalardan buraya teknelerle getiriliyordu. Yazar adadaki okulda görev yapan Win adındaki öğretmen ile sohbet sırasında Gung adlı bir kızın hüznü yaşam hikâyesini öğrenir.

Dersin amacı: İnsanların dayanışma içerisinde nasıl yaşayabileceklerini göstermek.

Okuma Öncesi Etkinlikler:

- Tayland'ın nerede olduğu harita üzerinde gösterilir.
- Öğrencilere daha önce gittikleri bir yerde onları etkileyen bir olay, eser veya kişi vs. olup olmadığı sorulur.
- Okul olmadığı için okula gidemeyen çocukların olduğu bir yeri biliyorlar mı böyle bir yeri televizyon ve haberlerde duymuşlar mı hiç görüp izlemişler mi diye sorulur.

Okuma Sırasındaki Etkinlikler:

- Metin öğretmen tarafından bir kez okunur.³
- Metnin öğrenci/ler tarafından okunması sağlanır.
- Okuma sırasında öğrencilere konuya ilişkin sorular sorulur.
- Okuma sırasında parçadaki yabancı kelimelerin telaffuzlarına dikkat edilir.

Okuma Sonrası Sorular:

- Adadaki yaşam şartları nasıldı? Bu şartlar altında yaşayabilir miydiniz?
- Küçük kız Gung'un hikâyesi neydi?
- Öğretmen Win ne gibi zorluklarla karşı karşıyaydı?
- 'Sawada ki' kelimesinin anlamı nedir?
- Adadaki kutlamalar ne içindi?
- Metinde geçen olayları ve şartları göz önüne alarak ileride böyle bir yerde öğretmenlik yapmak ister misiniz?
- İleride Win öğretmen gibi fedakar ve iyimser bir öğretmen olabileceğinizi hayal edebiliyor musunuz?

³ Öğretmenin derse gelmeden önce metni okumaları için öğrencilere ödev verdiği varsayılıyor.

- İleride küçük ve zor şartların bulunduğu; fakat insanların sevecen olduğu bir adada bulunmayı tercih eder miydiniz?
- İleride öğretmen olursanız siz de öğretmen Win gibi bir öğrenciniz için fedakarlık yapar mıydınız?
- Adadaki ve çevre adalardaki eğitim-öğretim şartlarını göz önüne aldığınızda buna benzer durumların bizim ülkemizdeki geçerliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

3. Aşama: Ben çözerim stratejisi (ISOLVE)

I: Sorunun tanımlaması yapılır.

- Adalardan yalnızca bir tanesinde okul bulunması sebebiyle diğer adalardaki öğrencilerin her gün bu adaya gelmek zorunda olması.

S: Soruna yönelik çözümler önerileri düşünülür.

- Her adaya bir okul yapılır.
- Okulun olduğu adaya yurt yaptırılabilir.

O: Çözümlere engel olabilecek unsurlar tahmin edilir.

- Her adaya okul yapabilmek için uzun zaman gerekebilir.
- Her adaya okul yapabilmek için yeterli maddi kaynak bulunmayabilir.
- Her adaya okul yapabilmek için yeterli alan bulunmayabilir.
- Okullarda görev alacak öğretmen bulunmayabilir.
- Okul yapımı için gerekli yerlerden izin alınamayabilir.
- Yurt yapımı için maddi kaynak bulunmayabilir.
- Yurt yapımı için adada yer sıkıntısı yaşanabilir.
- İlgili yerler, izinler için cevap vermede gecikebilir.

L: Çözümlere tekrar bakılıp en uygunu seçilir.

- Diğer adalardan gelen öğrenciler için küçük bir yurt yapılabilir.

V: Seçilen çözüm yolu denenir.

- Yurt yapımı için ne kadar maddi destek gerekir planı yapılır.
- Yurt yapımı için gerekli maddi destek bulmak amacıyla çeşitli yardım kuruluşlarına başvurulur.
- Yurt yapımı için ne kadar süreye ihtiyaç vardır.
- Yurt yapımı için gerekli resmi başvuru yapılır.

E: Seçimin işe yarar olup olmadığı değerlendirilir.

- Yurt yapılırsa hem öğrenciler rüzgarlı havalarda tekne ile yolculuk yapma tehlikesinden kurtulmuş olacak hem de okula her gün gelebilmek için uzun bir yolculuk yapmayacaklardır. Böylece hem zamandan kayıp yaşanmayacak hem de gelip gitmeye harcanan maddi kayıp önlenmiş olacaktır. Bununla birlikte öğrencilerin yurt yapılırsa da aile özlemi ortaya çıkabilir. Bu çözüm olmazsa başka bir çözüm önerisi seçilip öbür aşamalar tekrar uygulanır.

4. Aşama: Genişletilmiş etkinlikler

Neler yapılabilir?

- Gung'un gelecekte nasıl birisi olabileceğine yönelik yeni bir metin yazmaları istenebilir.
- Adadaki zor şartları iyileştirmek için insanların daha başka neler yapabileceği konusunda tartışma ortamı oluşturulabilir.
- Win öğretmenin yaptığı yardımlar konusundaki düşünceler, konuşma ortamı içerisinde paylaşılabilir.
- “Metnin başlığını siz koyacak olsaydınız hangi başlığı uygun görürdünüz?” sorusu yönlendirilir.
- Sınıf içerisinde iki grup oluşturulur. Grupların farklı görüşleri savunmaları istenir. Özel günlerin ticari kaygılardan dolayı abartıldığını düşünen bir grup öğrenci ve bu görüşe ters düşen öğrenci grubunun kendi düşüncelerini ifade etmeleri istenebilir.
- Toplumdaki insanların birbirleri ile ilişkilerini konu alan yeni bir metin yazmaları istenebilir.
- Ülkemizde okul olmadığı için başka il ve ilçelere gitme mecburiyetinde olan öğrencilerin var olup olmadığını araştırmaları ve bu öğrenciler için neler yapılabileceğini bulmaları istenir.

II. Etkinlik

1. Aşama

Metnin Adı : Değişmek veya Kaybolmak

Metnin Yazarı : Lahbabi

Metnin türü : Makale

Ana Tema : Toplum Hayatı

Alt tema : Medeniyet

2. Aşama

Olay Örgüsü: Medeniyetin tanımı yapılmış ve tek bir topluma değil tüm toplumlara ait olduğundan bahsedilmiştir. Hiçbir bilim adamının yalnızca kendi yaşadığı topluma faydalı olmak adına girişimlerde bulunmadığından ve yapılan her bir adımın bütün insanlığın refahını etkilediğinden bahsedilmiştir. Medeniyetin tek bir topluma mal edildiğinde gelişemeyeceğini ve o toplumun çöküşüne neden olacağı bilgisi paylaşılmış. Ünlü düşünürlerden örnekler verilerek onların yalnızca kendi toplumları için değil bütün millet ve dinlere mensup insanlar için çalıştıklarından bahsedilmiştir.

Dersin amacı: İnsanlar arasında dil, din, ırk gibi ayrımlar gözetmeden faaliyetlerde bulunmanın bütün insanlığa faydası olacağı ve bu sayede gelişmelerin sağlanabileceği bilincini yerleştirmek.

Okuma Öncesi Etkinlikler:

- Öğrencilerden metinde adı geçen bilim adamlarından birisinin hayatını ve yaptıklarını araştırmaları istenir.
- “Medeniyet sözcüğünden ne gibi çıkarımlar yapabilirsiniz?” sorusu yöneltilerek düşüncelerin açığa çıkartılabileceği bir tartışma ortamı oluşturulabilir.
- “Sizce bilgiler paylaştıkça daha mı faydalı hâle gelir?” sorusu ile iki farklı düşüncenin savunulması gerçekleştirilebilir.

•“Bugüne kadar en çok ilginizi çeken bilim adamı hangisidir? Bu etkilenmenizin neden olduğunu düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır.

Okuma Sırasındaki Etkinlikler:

- Metin öğretmen tarafından bir kez okunur.
- Metnin öğrenci/ler tarafından okunması sağlanır.
- Metin okunurken bilim adamları hakkında bilgiler verilir.
- Metnin okunması devam ederken metinde geçen bazı kısımlar üzerine vurgulamalar yapılabilir.

Okuma Sonrası Sorular:

- Parçaya göre medeniyetin oluşumu nasıldır?
- Parçada adı geçen bilim adamları neyi amaçlayarak çalışmalar yapmıştır?
- “Medeniyetçiler” Dünya’yı nasıl daha medeni hâle getirmişlerdir?
- Medeniyet sizce nedir?
- Dünyaca ünlü olan Türk bilim adamı var mı?
- Medeniyet ve bilim adamları hangi durumda kaybolur? Sizce bu kayboluş nasıl olur?
- Gelecekte bilim adamı olsaydınız insanlığa hangi alanda faydanızın dokunmasını istersiniz?
- Sizce bilim adamlarının sahip oldukları özellikler neler olabilir?
- Gelecekte bir bilim adamı olduğunuzu düşünün. Hakkında bilgi edindiğiniz bilim adamları içerisinde hangisi gibi olmak ve hangisi gibi düşünülme istersiniz?
- Bilim adamı olsaydınız ürettiklerinizin yalnızca kendi toplumunuza mı yoksa tüm insanlık için mi faydalı olmasını isterdiniz? Neden?

3. Aşama: Ben çözerim stratejisi (ISOLVE)

I: Sorunun tanımlaması yapılır.

- Dışarıya kapalı kendi içinde var olmaya çalışmak.

S: Soruna yönelik çözümler bulunur.

- Toplumunu bilinçlendirmek için ilk ve orta öğretim için okuma metinleri hazırlanabilir.
- Tv gibi medya araçlarında bir bilginin gelişiminde farklı millet ve farklı dinlere mensup insanların etkileri hakkında belgesel, film vb. gösterimler yapılabilir.

O: Çözümlere engel olabilecek sebepler belirlenir.

- Eğitim ve öğretimde gerçekleştirilmesi beklenen değişikliklerde uzun zaman alabilir.
- Toplumda kendi toplumumuza güvenmediğimiz, her şeyi başkalarından aldığımızı gösteriyormuşuz anlayışı oluşabilir.

L: Çözümlerden birisi seçilir.

- Çeşitli medya araçlarından yararlanarak toplumun bilinçlendirilmesi sağlanır.

V: Seçilen çözüm yolu denenir.

- Sivil toplum kuruluşlarıyla toplantı yapılır.

- Reklam yapılır.
- Panolara afiş astırılır.

E: Değerlendirme yapılır.

• Herkes medeniyetin bütün toplumların ortak malı olduğunu inanırsa başka millet ve dine mensup insanların bilgi ve ürünleri kullanılır ve benimsenirse geliştirilebilir. Büyük bir çoğunluk tarafından bu görüş kabul edilmezse öbür çözüm önerileri aşamasına dönülüp eğitim basamağına ağırlık verilir. Böylece değişimin en alt aşamadan gerçekleşmesi sağlanabilir. Diğer aşamalar tekrar uygulanır.

4. Aşama: Genişletilmiş etkinlikler

Neler yapılabilir?

1. İleride bir bilim adamı olduklarını hayal etmeleri istenir. Bu hayal üzerinden kendilerini konu edinen bir metin yazmaları istenebilir.
2. Bu yazının hangi türe ait olduğu konuşulur ve bu türün özellikleri metinden çıkarılmaya çalışılır.
3. Metinde geçen ve anlamları bilinmeyen sözcüklerin sınıf içerisinde paylaşılarak anlamlarının herkes tarafından öğrenilmesi sağlanır.
4. Sınıf içerisinde öğrenciler gruplara ayrılır. Öğrencilerin medeniyet ile ilgili savunabilecekleri düşünceler üretmeleri istenir ve diğer arkadaşlarının bu düşüncelere yönelik sorular yönelmesi istenir.
5. “Medeniyet beşeridir.” sözünden ne anladıklarını ifade etmeleri istenir.

III. Etkinlik

1. Aşama

Metnin Adı : Seyfi Baba

Metnin Yazarı : Mehmet Akif ERSOY

Metnin Türü : Şiir (Manzum Hikâye)

Ana Tema : Toplum Hayatı

Alt Tema : Yardımlaşma

2. Aşama

Olay Örgüsü: Seyfi Baba, yaşlı hayli ilerlemiş olmasına rağmen geçimini sağlamak için para karşılığı birinin evinin çatısını tamir ederken hasta olur. Yazarın yaşlı adamı ziyaret etmesi ile aralarında sohbet başlar ve yalnızlığın ne kadar zor olduğundan bahsederler. Yaşlı adam geçinmek mecburiyetinde olduğu için çalışması gerektiğini söyler. Yazar ziyarete gittiği yaşlı adamın evinde uyur. Sabah olduğunda yazar uyanır ve yaşlı adamı sevindirmek, ona para bırakmak ister; fakat cebinde parası yoktur. Hem yardım etmek isteyip hem de parasının olmamasına eseflenir.

Dersin amacı: Yaşlıları ziyaret etmenin ve insanların birbirleri ile yardımlaşmalarının önemini vurgulamak.

Okuma Öncesi Etkinlikler:

- Öğrencilere çevrelerinde yalnız yaşayan, akrabası olmayan ve çevredeki insanlara muhtaç olan yaşlılar olup olmadığı sorulur.
- Çevrelerinde bulunan yaşlılara karşı iyimser davranmaları ve onlara yardım etmeleri gerektiği konusunda kısa bir sohbet gerçekleştirilebilir.
- Yardımlaşmanın önemi konusunda çeşitli örnekler verilebilir.
- Yardıma muhtaç insanlar ve yalnız yaşayan yaşlılar hakkında çıkan gazete haberleri sınıfa getirilebilir.
- Metnin yazarı hakkında araştırma yapılmaları, yazarın hayatını öğrenmeleri istenir.

Okuma Sırasındaki Etkinlikler:

- Metin öğretmen tarafından bir kez okunur.
- Metnin öğrenci/ler tarafından okunması sağlanır.
- Metin okunurken anlamını bilmedikleri kelimelerin altını çizmeleri istenir.
- Okuma sırasında öğrencilerin kelimeleri doğru telaffuz etmeleri istenir.

Okuma Sonrası Sorular:

- Seyfi Baba neden hasta olmuştur?
- Seyfi Baba ve yazarın yakınlığı nedir?
- Yazar Seyfi Baba'yı iyileştirmek için neler yapmıştır?
- Yazar, sabah evden ayrılırken ne yapmak istemiş ve neden üzülmüştür?
- Seyfi Baba'ya bundan sonra ne olmuş olabilir?
- Gelecekte sizin için değerli olan şey para mı yoksa beraber yaşayacağınız insanların olması mı?
- Çevrenizde bulunan yardıma muhtaç yaşlı insanların yerine kendinizi koyduğunuz oluyor mu?
- Yaşlılara ve yardıma muhtaç insanlara karşı tutumunuz nasıldır? Bu tutumunuzu gelecekte onların yerinde olabileceğiniz düşüncesiyle mi oluşturuyorsunuz?
- Çevrenizde kimsesiz ve hasta olan birinin olduğunu duysaydınız yardımcı olmak için siz neler yapardınız?
- Sizce yardıma muhtaç yaşlı insanların en önemli ihtiyacı nedir?

3. Aşama: Ben çözerim stratejisi (ISOLVE)

I: Sorunun tanımlaması yapılır.

- Yaşlı ve yardıma muhtaç bireylerin yaşamlarını sürdürmeye çalışmaları esnasında karşılaştıkları zorluklar, vefasızlık ve dayanışmadan yoksun oluş.

S: Soruna yönelik çözümler bulunur.

- Yaşlı ve yardıma muhtaç bireyler özel bakım evlerine yerleştirilebilir.
- Maddi ve manevi imkânları yerinde olan insanların, yaşlı bir bireyin bakımını üstlenmeleri sağlanabilir.
- Yaşlılara bakmaları karşılığı akrabalarına bir miktar para ödenebilir.
- Yaşlı ve yardıma muhtaç kişilere evde sağlık hizmeti ve yemek yardımı yapılabilir.

O: Çözümlere engel olabilecek sebepler belirlenir.

- Yaşlı bireyler, başkasının yardımını kabul etmeyebilir.

- Yaşlı bireylerin gerçekten de hiçbir akrabası olmayabilir.
- Huzurevine gitmek istemeyebilirler.
- Yetkili kişiler yardıma muhtaç kişileri bulma ve çözüm bulma konusunda ilgisiz olabilirler.

L: Çözümlerden birisi seçilir.

- Akrabaları olanlar akrabalarının yanına yerleştirilir; akrabası olmayanlar ise bakımlarının sağlanabilmesi için huzurevine yerleştirilebilir.

V: Seçilen çözüm yolu denenir.

- Akrabalarının olup olmadığı araştırılır. Akrabası olanlardan maddi durumu kötü olanlara maddi destek sağlanır; akrabası olmayan, akrabası tarafından bakılmak istenmeyen veya akrabası bakmak istemezse bu kişilerin huzurevlerine yerleştirilebilmesi için girişimlerde bulunulur.

E: Değerlendirme yapılır.

- Bir kısmı için akrabalarına bir miktar para verilerek bakımları sağlanır bir kısmı da huzurevine yerleştirilerek orada hem arkadaşlarının olması sağlanmış oldu hem de bakımları gerçekleştirilmiş oldu. Huzurevine gitmek istemezlerse öbür çözüm önerilerine geri dönülüp farklı bir çözüm için beyin fırtınası yapılarak aşamalara devam edilir.

4. Aşama: Genişletilmiş etkinlikler

Neler yapılabilir?

1. Huzurevine giderek öğrencilerin yaşlıları ziyaret etmeleri sağlanabilir.
2. Yaşlıların hangi zorluklar ile karşı karşıya kaldıklarına dair sohbet yapılır.
3. “Çevrenizde bulunan yaşlıların çektiği zorlukları gördüğünüzde neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilerek öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır.
4. Öğrencilerden yaşlı birini huzurevine yerleştirmek için nereye başvuru yapılması gerektiği ile ilgili araştırma yapılmaları istenir.
5. Öğrencilere “Ya hamiyetsiz olaydım ya param olsa idi!” sözünden ne anladıkları sorulur.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma kapsamında hazırlanan PDÖ’ye uygun ders planı yardımıyla öğrencilerin hem metni anlamaları hem de incelerken kendi yaşantılarıyla da bağlantı kurmaları sağlanarak okuma ilgilerinin ve zevklerinin gelişmesi sağlanır. Okuma ilgisinin gelişmesi bireylerin okuduklarını daha iyi anlaması için önemli bir unsurdur. Wade, Buxton ve Kelly (1999)’a göre ilgi, daha derin dikkat, düşünme ve öğrenme ile ilgidir (Akt. Griffith ve Ruan 2005: 9). Bundan dolayı öğrencilerin günlük yaşamda ihtiyaç duydukları bilgileri öğrenmeleri, ancak gerçek öğrenme durumlarıyla sağlanabilir. Senaryolar üzerinde çalışan öğrencilerin, konulara ilişkin esas kavramları daha iyi öğrenmenin yanında işbirlikli çalışma becerileri ve gerçek yaşam deneyimleri kazandıkları ifade edilmektedir (Korucu 2007: 19).

Bununla birlikte PDÖ yaklaşımıyla işlenen metinler çocukların ilgilerini ve derse katılımlarını sağlarken metinleri farklı bir şekilde işlemeye, anlatmaya veya uygulamaya yönelik her yöntemde olduğu gibi bu yöntemde de uzun bir hazırlık aşaması gerekmektedir.

Bu sebeple ilk denemeler biraz kuralları dikkate alma hususunda zaman alıcı olsa da belli bir süre sonra bu uygulamalar alışkanlık hâlini kolaylıkla alabilir. Bu yöntemde dikkat çeken önemli bir noktada metin okuma sonrası sorularıdır. Bu yönetime göre öğrencilere yöneltilen sorular yalnızca metinde bulunabilen cevaplar değil aynı zamanda çocukların karşılaşabilecekleri olası durumlar karşısında neler yapabileceklerine dair yaratıcı fikir üretmelerine yöneliktir. Dilidüzgün (2004: 51)'e göre mevcut ders kitaplarındaki metinlerde yer alan sorular çoğunlukla yanıtları metinde birebir bulunabilecek sorulardır. Bu tip soruların yanıtlarını metinde aramak okuru ya da öğrenciyi etkin kılmaktan çok metinde belli yerleri mekanik olarak aramaya ve altını çizmeye götürmektedir. Öte yandan bu sorular, öğrenilen bilgiyi pekiştirmek ve sınamak amacına yönelik değildir.

Sınıfta karmaşık ve gerçek hayatta karşılaşılabilecek problemlerin çözümü etrafında hazırlanacak Türkçe ders planı ile öğrencilerin hem zihin becerileri geliştirilecek hem de derse aktif olarak katılmaları sağlanacaktır. Türkçe öğretiminin temel amacı dil becerilerini geliştirmektir ve dolayısıyla ders kitaplarındaki metinler PDÖ yaklaşımına yönelik hazırlanmış ve kurgulanmış metinler değildir. Bu sebeple metinlere bakıldığında her zaman problemi veren bir cümle bulmak güçtür. Bu metinler içerisinde bazen birden fazla da problem olabilir; bu durumda da yalnızca bir tanesi seçilir.

PDÖ'nün yalnızca sayısal değil sosyal pek çok alanda eğitimin birçok aşamasında faydaları tespit edilmiştir (Jones, Rasmussen ve Moffitt 1997: 42; Balsal 2003: 52; Dede ve Yaman 2003: 130; Yaman ve Yalçın 2005: 51). Bu araştırma ile yalnızca PDÖ yaklaşımıyla bir metnin nasıl işleneceği teorik bilgisi işlenmemiş aynı zamanda bir ders programı dizaynı yapılmış ve teori kısmında öğretmenlerin kullanabilecekleri tekniklerden tek tek bahsedilmiştir. İçinde bulunan bilgi çağında eğitim politikalarının esas amacı öğrencilere mevcut bilgileri aktarmaktan çok bilgiye ulaşma becerilerini kazandırmaktır. Bu da ezberden çok idrak ederek öğrenme ile gerçekleşen süreç boyunca edinilen beceriler demetidir.

Türkçe müfredat programına (MEB 2006: 224, 225) göre öğrencilere verilmesi mecburi olan performans ödevleri öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca müfredata göre bu performans ödevleri öğrencinin hayatındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını gösterme amacıyla öğrencilerin ilgilerini çekecek ve çözmeyi amaçladıkları herhangi bir problem proje konusu olabilir. Bu bilgi doğrultusunda hazırlanacak PDÖ yaklaşımıyla Türkçe ders planı öğrencilerin birçok farklı alanda kullanabilecekleri becerileri edinmelerini sağlayacaktır.

PDÖ en yenilikçi yaklaşım olarak nitelendirilmesi ve sayısal alanlarda bol miktarda kullanılmasına rağmen sosyal alanlarda bu yaklaşım ile hazırlanmış bilgi alanlarına pek rastlanılmamıştır. Özellikle Türkçe derslerinde öğrencinin günlük hayatla ilgili metinlerle karşı karşıya kalması yardımıyla da hem ferdi hem de grup hâlinde çalışarak kendisini ifade etme imkânı bulması faydaları dolayısıyla kullanımı tercih edilmelidir.

KAYNAKÇA

Aydaş, S. (2006). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin sulak alanlar konusunu anlamalarına ve çevreye karşı tutumlarına problem çözme yöntemi ile öğretimin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aydın, A. (2005). *Sınıf yönetimi*. İzmir: Tekağaç Yayınları.

Baysal, N. (2003). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde öğretmenin tutumlarının problem çözmeye dayalı öğrenmeye etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bingham, A. (1971). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi* (Çev.: Dr. A. Ferhan Oğuzkan). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Cantürk Gürhan, B. (2006). *İlköğretim II. kademede matematik dersinde probleme dayalı öğrenmenin uygulanabilirliği üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, İzmir.

Ceyhan, Y. ve Ceyhan, S. (2009). *Türkçe ilköğretim 8. sınıf Türkçe öğrenci ders kitabı*. Ankara: Pasifik Yayınları.

Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı* (8. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dede, Y. ve Yaman, S. (2003). Fen ve Matematik Eğitiminde Proje Çalışmalarının Yeri, Önemi ve Değerlendirilmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1). 117-132.

Dilidüzgün, S. (2004). Okuma öğretimi hedefleri bağlamında Türkçe ders kitaplarındaki çocuk edebiyatı ürünleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 43-55.

Doğan, Y. (2007). İlköğretim çağındaki 10-14 yaş grubu öğrencilerinin gelişim özellikleri. *U. Ü Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (13), 155-187.

Doğruluk, M. (2010). *Sekizinci sınıf fen ve teknoloji dersi "kuvvet ve hareket" ünitesinin öğretiminde problem çözme yönteminin öğrenci başarısına etkisi*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Forgan, W. J. (2003). *Teaching problem solving through children'e literature*. Westport, Connecticut: A Division of Greenwood Publishing Group Yayınları.

Griffith, L. P. ve Ruan, J. (2005) What is metacognition and what should be its role in literacy instruction?. S. E. Israel, C. C. Block, K. L. Bauserman, K. Kinnucan-Welsch (Ed.), *Metacognition in Literacy Learning Theory Assessment Instruction and Professional Development* (s. 3-18). Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates Yayınları.

Günaydın, B. (2006). *Batı Avrupa ülkelerinin öğretiminde problem çözme yönteminin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi (ortaöğretim lise 2. sınıf örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, Ankara.

Hung, W.; Jonassen D. H. ve Liu, R. (2008). Problem-Based Learning. J. M. Spector, M. D. Merrill, J. V. Merrienboer, M. P. Driscoll (Ed.). *Handbook of research on educational communications and technology* (s. 485-506). New York: Taylor & Francis Group Publisher.

Jones, B. F.; Rasmussen, M. C. ve Moffitt, M. C. (1997). *Real-life problem solving: a collaborative approach to interdisciplinary*. London: American Psychological Association Press.

Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2001). Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20). 185-192.

Kıray S. A. ve İlik, A. (2011). Polya'nın problem çözme yönteminin fen bilgisi öğretiminde kullanılmasına, yönelik bir çalışma: kanıt temelli uygulamaya doğru. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 183-202.

Korucu, E. N. (2007). *Probleme dayalı öğretim ve işbirlikli öğrenme yöntemlerinin ilköğretim öğrencilerinin başarıları üzerine etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, Konya.

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (6, 7, 8. sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Newton, L. D. ve Newton, D. P. (2008). A problem-based approach to training elementary teachers to plan science lessons. G. F. Ollington (Ed.). *Teachers & teaching : strategies, innovations and problem solving* (s. 55-74). New York: Nova Science Publisher.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı* (7. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Özcan, G. (2007). *Problem çözme yönteminin eleştirel düşünme ve erişiyeye etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal bilimleri enstitüsü, Bolu.

Özdemir, A. F. (2005). *Sosyal bilgiler öğretiminde işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin problem çözme başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, İstanbul.

Özkardeş Tandoğan, R. (2006). *Fen eğitiminde probleme dayalı aktif öğrenmenin öğrencilerin başarılarına ve kavram öğrenmelerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, İstanbul.

Prpic, J. K. ve Hadgraft R. G. (2002). What is problem-based learning?, <https://www.dlswb.rmit.edu.au/eng/beng0001/LEARNING/strategy/whatispbl.html> adresinden 12.9.2010 tarihinde edinilmiştir.

Söylemez, S. (2002). *Ergenlerde problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik bir grup çalışması programının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, İstanbul.

Tavukçu, K. (2006). *Fen bilgisi dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrenme ürünlerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karaelmas Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, Zonguldak.

Torp, L. ve Sage, S. (2002). *Problems as possibilities: problem-based learning for k-16 education* (2. baskı). Alexandria, Virginia USA: Association for Supervision and Curriculum Development Yayınları.

Uslu, G. (2006). *Ortaöğretim matematik dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılık düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Eğitim bilimleri enstitüsü, Balıkesir.

Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi* (3. baskı). İstanbul: Alkım Yayınları.

Weiss, H. D. (1993). *Problem çözümünde yaratıcılık*. İstanbul: Rota Yayıncılık.

Yaman, S. ve Yalçın, N. (2005). Fen Bilgisi Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi. *İlköğretim-Online*, 4(1). 42-52.

Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (2004). Problem çözme becerilerinin gelişimi. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* (s. 221-229). İstanbul: Morpa Yayınevi.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

Problem solving skill is one of the nine skills in Turkish curriculum (MEB 2006: 5) which is need to be gained by the students through the Turkish lesson. In this research, preparing a lesson plan which is intended to the application that will supply the gain of this skill.

Results

With this research not only the knowledge about how a text is handled via PBL approach but also a lesson program has designed and before the application part above, in the theory part, the techniques which can be used by the teachers are mentioned one by one. In current information age, the basic aim of the education policies is to make the students gain the skill of reaching the information more than transferring them the available information. This is a bundle of skills which occur by learning with comprehension in procedure, more than memorizing.

Discussion

With the Turkish lesson plan which will be prepared around the problems that can be encountered in the classroom and the real life, both students' mental skills will be developed and their participation to the lesson will be provided. Meanwhile, while the texts used with PBL approach get the attention of the children and provide their participation to the lesson, like all other methods which focused on using texts, telling and applying in a different way, in this method, long preparation phase is necessary too. Thus, even the first experiences take a bit time because of taking care of rules, these applications can become habits easily after a certain time.

Conclusion

In Turkish lessons, teachers give students performance tasks. According to the curriculum MEB 2006: 224, 225), performans tasks which are an obligation are used for measuring the students' high level of mental skills and performance tasks are homeworks which are prepared in order to determinate how much the students use their knowledge in daily life. Moreover, according to the curriculum, these performance tasks in order to solve the student's problems in his life and show how will he use knowledge and information in order to slove problem, a problem which will attrack the students' attention and which they aimed to solve can be the project subject. The Turkish lesson plan with PBL approach which will be prepared through this information, will provide students get the skills which can be used in a various of different areas.

Although PBL is qualified as the most innovative approach and is used a lot in numerical (mathematical) fields, in social sciences there couldn't be found the information fields that were prepared through this approach.

Especially in Turkish lessons, with the help of student's being face to face with the texts about the daily life, his expressing himself through studying both individual and in group work, it's benefits so it's usage must be preferred. Thesis works can be applied in order to determine whether the PBL increases the students' attitudes towards Turkish lessons and their informations levels or not. In the lesson plans that will be prepared suitable to PBL, different texts can take place. In order to be gained as a habit by the students, teachers can demand in their homeworks to find a solution to a problem.